

Stav v době vyhlášení rozsudku

Podle § 154 o. s. ř. sice platí, že pro soud je rozhodující stav v době vyhlášení rozsudku, avšak není tím míněno, že soud rozhodující o uložení povinnosti žalovaného na základě hmotněprávního úkonu učiněného v minulosti může odeprít takovému účastníkovi právo na soudní ochranu jen formalistickým odkazem na § 154 o. s. ř. Skutečnost, že pro rozsudek je rozhodující stav v době jeho vyhlášení, se nedotýká ustanovení hmotného práva, které váží vznik, změnu či zánik práva nebo povinnosti k určitému času.

(Rozsudek Nejvyššího soudu České republiky sp.zn. 28 Cdo 2408/2005, ze dne 22.8.2007)

Nejvyšší soud České republiky rozhodl v právní věci žalobce P. B., zastoupeného advokátem, proti žalovanému L. B. D. P., zastoupenému advokátem, o uzavření smlouvy o převodu nebytového prostoru do vlastnictví, vedené u Městského soudu v Praze pod sp. zn. 21 Cm 27/2004, o dovolání žalobce proti rozsudku Vrchního soudu v Praze ze dne 25. 5. 2005, č. j. 11 Cmo 400/2004-210, tak, že rozsudek Vrchního soudu v Praze ze dne 25. 5. 2005, č. j. 11 Cmo 400/2004-210, a rozsudek Městského soudu v Praze ze dne 21. 10. 2004, č. j. 21 Cm 27/2004-189, se zrušují a věc se vrací Městskému soudu v Praze k dalšímu řízení.

Z odůvodnění :

Žalobou, podanou dne 1.3.1996 u Obvodního soudu pro Prahu 7 a doplněnou dne 4. 10. 1996, domáhal se žalobce vydání rozsudku, jímž by soud nahradil vůli žalovaného k uzavření smlouvy o převodu nebytového prostoru blíže popsáno v petitu. Tvrdil, že je členem L. B. D. P. od roku 1985 a nájemcem předmětných prostor na základě smlouvy o nájmu nebytových prostor ze dne 20. 12. 1990, že dne 14. 2. 1992 vyzval žalovaného k převodu předmětného nebytového prostoru, a to podle zákona [72/1994](#) Sb. a dne 17. 10. 1995 zaplatil částku 5.000,- Kč jako zálohu určenou k převodu nebytové jednotky do vlastnictví.

Obvodní soud pro Prahu 7 jako soud prvního stupně usnesením ze dne 11. 5. 1996, č. j. 10 C 67/96-30, řízení zastavil. K odvolání žalobce Městský soud v Praze jako soud odvolací usnesením ze dne 29. 9. 1998, č. j. 51 Co 351/98-42, usnesení soudu prvního stupně zrušil a věc vrátil tomuto soudu k dalšímu řízení. Soud prvního stupně dalším rozsudkem ze dne 15. 12. 1999, č. j. 6 C 27/97-89, ve spojení s doplňujícím rozsudkem téhož soudu ze dne 31. 3. 2000, č. j. 6 C 27/97-103, žalobu zamítl. Poté Městský soud v Praze jako soud odvolací usnesením ze dne 14. 8. 2000, č. j. 17 Co 326/2000, 17 Co 327/2000-111, rozsudek soudu prvního stupně ve spojení s doplňujícím rozsudkem téhož soudu zrušil a věc postoupil Krajskému obchodnímu soudu. Tentýž soud zamítl rozsudkem ze dne 10. 6. 2002, č. j. 21 Cm 265/2000-131, žalobu o nahrazení projevu vůle žalobce a žalovaného o uzavření smlouvy o převodu nebytového prostoru do vlastnictví člena družstva. Vrchní soud v Praze jako soud odvolací rozsudkem ze dne 13. 11. 2002, č. j. 11 Cmo 221/2002-149, potvrdil rozsudek soudu prvního stupně a ztotožnil se rovněž s jeho právním posouzením.

Nejvyšší soud České republiky jako soud dovolací rozsudkem ze dne 17. 12. 2003, č. j. 28 Cdo 780/2003-167, rozsudky soudů obou stupňů zrušil. Vyslovil přitom závazný právní názor, podle něhož ve vztahu k bytovým družstvům označovaným podle dřívějších předpisů jako „lidová bytová družstva“ postačuje ve smyslu § 24 odst. 2 zákona [72/1994](#) Sb. ke vzniku práva na bezplatný převod

členovi družstva prokázání existence nájemního vztahu k bytu, garáži a ateliéru, který musí svědčit fyzické osobě jako členu družstva, jakož i prokázání existence o tom, že nájemní vztah skutečně vznikl na základě skutečností stanovených zákonem. V poměrech těchto oprávněných osob tak předpoklad splacení členského podílu nepřestává platný předpoklad vzniku práva na bezplatný převod zmíněných nebytových prostor.

Dovolací soud ve výše uvedeném rozhodnutí dále vyslovil, že povinnost bytového družstva k bezplatnému převodu nebytového prostoru uvedeného v § 24 odst. 3 zákona [72/1994](#) Sb. zavazovala to družstvo, které ku dni podání platné žádosti člena bylo vlastníkem či spoluvlastníkem domu, v němž se takový prostor nacházel. Tato povinnost ve stejném rozsahu ze zákona přecházela na další právní nástupce takového povinného subjektu, spolu s vlastnictvím budovy, v níž se předmětný nebytový prostor nacházel.

Soud prvního stupně nato rozsudkem ze dne 21. 10. 2004, č. j. 21 Cm 27/2004-189, žalobu zamítl. Vyšel ze zjištění, že ke dni podání žaloby v dané věci byl žalobce nájemcem nebytových prostor, jejichž převodu do vlastnictví se domáhal, avšak ke dni vyhlášení rozsudku již nájemcem nebyl. Dospěl k závěru, že žalobci již nesvědčí právo nájmu, nelze mu tedy přiznat nárok na vydání předmětných prostor, resp. na určení, že žalovaný je povinen s žalobcem uzavřít smlouvu o převodu prostor do vlastnictví.

K odvolání žalobce poté Vrchní soud v Praze jako soud odvolací rozsudkem ze dne 25. 5. 2005, č. j. 11 Cmo 400/2004-210, potvrdil rozsudek soudu prvního stupně. Podle odvolacího soudu žalobce je členem žalovaného družstva, jeho nájemní vztah, který existoval v době podání výzvy k převodu nebytového prostoru, jakož i v době podání žaloby, vznikl na základě skutečností stanovených zákonem, avšak existenci tohoto nájemního vztahu již prokázat nelze, neboť zanikl v roce 2001 a v současné době již žalobce nájemcem předmětného nebytového prostoru není. Dospěl k závěru, že žalobce tedy nesplňuje jednu ze základních podmínek ve smyslu ustanovení § 23 odst. 1 a 3 zákona [72/1994](#) Sb., totiž existenci nájmu, který musí existovat v době uzavření smlouvy. Pro úplnost dodal, že žalobce nesplňuje ani podmínku stanovenou ve stanovách žalovaného družstva, resp. v Zásadách pro převádění jednotek pro L. B. D. P. (článek I. bod 1), v němž se vyžaduje, aby nájemce, který má nárok na bezplatný převod do vlastnictví, byl mj. členem družstva a řádným nájemcem bytu (nebytového prostoru) a měl uzavřenou platnou nájemní smlouvu.

Proti výše uvedenému rozsudku odvolacího soudu podal žalobce včas dovolání, jehož přípustnost dovozoval podle obsahu dovolání z ustanovení § 237 odst. 1 písm. c) a odst. 3 o. s. ř. Podle dovolatele rozhodnutí odvolacího soudu má po právní stránce zásadní význam. Namítal, že splňoval všechny zákonem i družstvem stanovené podmínky ke dni podané výzvy k převodu vlastnického práva k předmětné jednotce a stejně tak i ke dni podání žaloby. V dovolání poukazoval na rozhodnutí Nejvyššího soudu ČR sp. zn. 28 Cdo 270/2003 s tím, že pro vznik práva na bezplatný převod členovi družstva postačí prokázání existence nájemního vztahu k předmětu převodu a tento vztah vznikl na základě skutečností stanovených zákonem. Tvrdil, že mu tedy vzniklo právo na bezplatný převod předmětné jednotky. Dále namítal, že nelze k jeho tíži přičíst důsledky 9 let trvajícího soudního sporu na jeho postavení nájemce tak, že dnes již tuto podmínku nesplňuje. Podle dovolatele v pozici nájemce tedy nemusel být i v době vynesení rozsudku. Navrhl proto zrušení rozhodnutí soudů obou stupňů a vrácení věci soudu prvního stupně k dalšímu řízení.

Nejvyšší soud zjistil, že dovolání bylo podáno včas, osobou k tomu oprávněnou - účastníkem řízení řádně zastoupeným advokátem (§ 240 odst. 1 o. s. ř., § 241 odst. 1 o. s. ř.). Přípustnost dovolání v této věci vyplývá z ustanovení § 237 odst. 1 písm. c) o. s. ř. Přezkoumal proto dovoláním napadený rozsudek odvolacího soudu a dospěl k závěru, že dovolání nelze upřít opodstatnění.

Posouzení přípustnosti dovolání, které v této věci směřuje proti potvrzujícímu rozsudku odvolacího

soudu (§ 237 odst. 1 písm. c/ o. s. ř.) se odvíjí od zjištění, zda napadené rozhodnutí má ve věci samé po právní stránce zásadní význam. O takový případ jde ve smyslu § 237 odst. 3 o. s. ř. tehdy, řeší-li rozhodnutí odvolacího soudu otázku, která v rozhodování dovolacího soudu dosud nebyla vyřešena nebo která je odvolacími soudy nebo dovolacím soudem rozhodována rozdílně, nebo řeší-li právní otázku v rozporu s hmotným právem.

O posledně uvedenou alternativu jde v této věci, takže dovolání je rovněž důvodné ve smyslu § 241a odst. 2 písm. b) o. s. ř.

Dovolací soud poukazuje na shora uvedené údaje o datu podání výzvy žalobce žalovanému, k níž došlo dne 14. 2. 1992, a na datum uplatnění neuspokojeného nároku formou podání žaloby u soudu prvního stupně dne 1. 3. 1996. Hmotněprávní účinky výzvy se váží přitom právě ku dni jejího podání.

Okolnost, že žalovaný, veden svým odlišným právním názorem, jeho nárok neuspokojil, takže žalobce byl nucen uplatnit nárok formou podání soudní žaloby, je výrazem ústavněprávně zaručeného práva účastníka soudního řízení domoci se soudní ochrany u nezávislého orgánu, tedy soudu.

Podle § 154 o. s. ř. platí sice, že pro soud je rozhodující stav v době vyhlášení rozsudku, avšak není tím míněno, že soud rozhodující o uložení povinnosti žalovaného na základě hmotněprávního úkonu učiněného v minulosti může odepřít takovému účastníkovi právo na soudní ochranu jen formalistickým odkazem na § 154 o. s. ř. Zásada, že pro rozsudek je rozhodující stav v době vyhlášení rozsudku, se plně uplatní tehdy, jestliže zjištěné skutečnosti mají v době vyhlášení rozsudku význam pro hmotněprávní posouzení věci, neboť se nedotýká ustanovení hmotného práva, která stanoví vznik, změnu nebo zánik práv a povinností k určité době. Jestliže rozsudek může jen deklarovat práva a povinnosti, která vznikla, změnila se nebo zanikla v minulosti, lze při rozhodování věci vzít v úvahu pouze skutková zjištění, která mají význam z hlediska hmotněprávního posouzení věci. V této souvislosti dovolací soud připomíná závěry dosud platného rozhodnutí publikovaného pod č. 14/1975 Sbírky soudních rozhodnutí a stanovisek, které výslovně uvádí „Ustanovení § 154 odst. 1 o. s. ř. o tom, že pro rozsudek je rozhodující stav v době jeho vyhlášení, se nedotýká ustanovení hmotného práva, které váží vznik, změnu či zánik práva nebo povinnosti k určitému času“.

Pak ovšem dovolací soud nemohl než přisvědčit argumentaci dovolatele, podle níž je rozhodující datum uplatnění nároku žalobce formou řádně doručené výzvy lidovému bytovému družstvu, jako vlastníku nemovitosti, v níž se žalobcem užívaný nebytový prostor nacházel. Okolnost, jaký právní stav nastal v mezidobí v průběhu vleklého soudního řízení, nemůže jít žalobci k tíži a soud neopravňuje k odmítnutí soudní ochrany takovému věcně aktivně legitimovanému subjektu.

Na základě výše uvedeného proto rozhodnutí odvolacího soudu nelze považovat za správné. Dovolací soud proto podle § 243b odst. 2 o. s. ř. rozsudek odvolacího soudu zrušil. Protože důvody, pro které byl zrušen rozsudek odvolacího soudu, platí i na rozsudek soudu prvního stupně, zrušil dovolací soud i tento rozsudek a věc vrátil soudu prvního stupně k dalšímu řízení (§ 243b odst. 3 o. s. ř.).

© EPRAVO.CZ - Sbírka zákonů, judikatura, právo | www.epravo.cz

Další články:

- [Poučovací povinnost \(exkluzivně pro předplatitele\)](#)
- [Právo na informace \(exkluzivně pro předplatitele\)](#)

- [Smluvní pokuta \(exkluzivně pro předplatitele\)](#)
- [Veřejná dražba \(exkluzivně pro předplatitele\)](#)
- [Odměna advokáta](#)
- [Náklady exekuce](#)
- [Eutanázie](#)
- [Zvýšení důchodového věku](#)
- [Konsolidace veřejných rozpočtů; legislativní přílepky \(exkluzivně pro předplatitele\)](#)
- [Správní soud a procesní pravidla](#)
- [Vzdělávání, náležitosti podání \(exkluzivně pro předplatitele\)](#)